

Stockholm den 6 maj 2024

R-2024/0301

Till Finansdepartementet

Fi2024/00123

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 6 februari 2024 beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet Finansiella instrument i distribuerade liggare och vissa frågor om värdepappersavveckling (SOU 2023:102).

Utredningen föreslår bland annat vissa ändringar i de svenska reglerna om kontoföring av finansiella instrument till följd av införandet av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/858, av den 30 maj 2022, om en pilotordning för marknadsinfrastrukturer som baseras på teknik för distribuerade liggare och om ändring av förordningarna (EU) nr 600/2014 och (EU) nr 909/2014 samt direktiv 2014/65/EU (DLT-förordningen). Utredningen föreslår även att det ska införas en möjlighet för kontoförande institut att, under vissa särskilda omständigheter, avsluta ett avstämningskonto med en okänd kontohavare.

Begreppet och termer som inte är uttryckligen definierade i detta remissyttrande har samma betydelse som i DLT-förordningen och i förslaget till lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om distribuerade liggare (här kallat lagförslaget).

Sammanfattning

Med undantag för de kommentarer och synpunkter som anges nedan har Advokatsamfundet inget att invända mot de förslag som föreslås av utredningen.

Kommentarer och synpunkter

Ansvar för rättelse av fel

Utredningen gör bedömningen att mot bakgrund av den distribuerade liggarens funktion, behöver inga regler motsvarande 5 kap. kontoföringslagen tas in i den nya lagen.¹ Bakgrunden till detta är att det saknas en utpekad central part som ansvarar för registreringsåtgärder. Enligt utredningen kan operatören av DLT-marknadsinfrastrukturen hållas ansvarig för regelefterlevnaden. Det framgår dock inte uttryckligen att operatören ska rätta eventuella fel i registreringen.² I syfte att skapa bättre förutsägbarhet vore det önskvärt att inom ramen för den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet ytterligare redovisa hur fel ska hanteras i systemen.

Lagval

Utredningen konstaterar att 5 kap. 3 § lagen om handel med finansiella instrument inte kan tillämpas vid en registrering eller dispositioner i en DLT-marknadsinfrastruktur. Den aktuella bestämmelsen utpekar (beträffande rättsverkningarna i förhållande till andra än parterna) lagen i det land där registret förs och gäller registreringsåtgärder som sker på den högsta nivån. Utredningen föreslår enligt 3 kap. 7 § i lagförslaget att lagvalet i stället ska knytas till det land operatören av DLT-marknadsinfrastrukturen har sin hemvist. Advokatsamfundet anser att det i och för sig låter som en rimlig lösning eftersom regeln ger en tydlighet avseende lagvalet, men konstaterar att utredningen inte motiverat ställningstagandet närmare. I förarbetena³ till utformningen av 5 kap. 3 § lagen om handel om finansiella instrument uttalades att med uttrycket ”där registret förs” avses den plats där registreringsverksamheten, främst som förvaltare (*custodian*) bedrivs. Om en bank, som är förvaltare för vissa finansiella instrument, har sitt juridiska säte i landet A, men bedriver registreringsverksamheten från en filial i landet B, är det landet B:s lag som ska tillämpas. På samma sätt gäller att om förfogandet direktregistreras på investerarens konto hos banken B från en terminal i en filial i landet C, ska landet B:s lag tillämpas. Det är bara där registreringsverksamheten bedrivs, dvs. i landet B, som förfogandet lagligen registreras.

¹ Se SOU 2023:102 s. 214.

² Se SOU 2023:102 s. 223.

³ Se prop. 1999/2000:18 s. 111.

Advokatsamfundet bedömer att utredningens förslag avviker från vad som idag gäller för finansiella instrument som registreras i ett avstämningsregister och rättsverkan avseende pantsättning kan skilja sig åt mellan finansiella instrument beroende på registreringsform. Advokatsamfundet efterlyser därför en konsekvensanalys avseende förhållandet att rättsverkan mot tredje man avseende finansiella instrument, beroende på om de registreras i avstämningsregister eller i DLT-marknadsinfrastruktur, kan ge olika resultat beträffande tillämplig lag. En annan frågeställning som uppkommer med anledning av detta är konsekvenser av att en annan medlemsstat i sin tur gör en annan bedömning för lagval än vad Sverige gör.

Slutligen efterfrågar Advokatsamfundet att det inom ramen för den fortsatta beredningen övervägs en lagstiftningsteknisk åtgärd, nämligen att följdändra lagen om handel om finansiella instrument, så att den i aktuell bestämmelse hänvisar till att det finns andra regler rörande lagval för instrument som registreras i en DLT-marknadsinfrastruktur i lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om distribuerade liggare.

Behandling av personuppgifter

I 1 kap. 10 § i lagförslaget anges att det är operatören av DLT-marknadsinfrastrukturen som är personuppgiftsansvarig för behandlingen av personuppgifter i infrastrukturen. Utredningen problematiserar emellertid inte kring det faktum att tekniken för en distribuerad liggare är decentraliserad och att det inte är operatören som företar registreringsåtgärderna i den distribuerade liggaren. Här saknar Advokatsamfundet ett mer utförligt resonemang om vad det innebär för möjligheten för operatören att följa reglerna i dataskyddsförordningen, när det i praktisk mening inte är operatören själv som genomför registreringsåtgärder. Går det överhuvudtaget att peka ut en part som ansvarig för personuppgiftsbehandling i den här typen av decentraliserade system?

Avslutande av avstämningskonton

Vad gäller avslutande av avstämningskonton utan samtycke från kontoinnehavaren, konstaterar utredningen att utredningsdirektiven är utformade på ett sätt som innebär att utredningen begränsar sitt förslag till de fall då kontohavaren är – i bred bemärkelse – okänd⁴ och att det handlar om de fall där den faktiske rättighetshavaren är okänd till

⁴ Se SOU 2023:102 s. 386f.

namn eller adress. Enligt penningtvättsregelverket har verksamhetsutövare en skyldighet att identifiera sina kunder. I de här fallen finns inte sådan möjlighet.

Advokatsamfundet uppfattar förslaget som att kundförhållandet, dvs. avtalet mellan kunden och verksamhetsutövaren, ska anses ha slutligen upphört i samband med försäljningen och avslutandet av avstämningskontot, samtidigt som verksamhetsutövaren har en skyldighet att förvalta likviden från försäljningen under tiden fram till preskription. Advokatsamfundet lämnar till den fortsatta beredningen av förslaget att överväga om frågan om förhållandet mellan avslutande av kundförhållande samtidigt som medelsförvaltning för (den tidigare?) kunden pågår bör förtydligats ytterligare, eftersom det är angeläget för verksamhetsutövaren att kunna avsluta kundförhållandet så snart som möjligt i syfte att leva upp till kraven i penningtvättsregelverket.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander